

MAÜ
PRESS

Artuklu Health

Research Article / Araştırma Makalesi

Examining the Relationship Between Childhood Trauma and Cyberbullying and Cyber Victimization of Nursing Students

Hemşirelik Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmaları ile Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyetleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Maksude YILDIRIM^{a*}, Ayşe ARICIOĞLU SÜLÜN^b

^a Assistant Professor, Department of Child Health and Nursing, Faculty of Health Sciences, Adıyaman University, Adıyaman, Türkiye. [ROR](#)

^a Doktor Öğretim Üyesi, Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği Anabilim Dalı, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman, Türkiye. [ROR](#)

^b Assistant Professor, Department of Child Health and Nursing, Faculty of Health Sciences, Siirt University, Siirt, Türkiye. [ROR](#)

^b Doktor Öğretim Üyesi, Çocuk Sağlığı ve Hemşireliği Anabilim Dalı, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Siirt Üniversitesi, Siirt, Türkiye. [ROR](#)

* Corresponding Author / İletişimden Sorumlu Yazar, E-mail: yildirimmaksude@gmail.com

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 24.12.2024

Accepted: 27.03.2025

Publication: 14.04.2025

Citation:

Yıldırım, M., and Arıcıoğlu Sülün, A. (2025). Examining the relationship between childhood trauma and cyberbullying and cyber victimization of nursing students. *Artuklu Health*, 11, 18-27. <https://doi.org/10.58252/artukluhealth.1606951>

ABSTRACT

Introduction: This study was conducted to determine the childhood traumas and cyberbullying and cyber victimization of nursing students.

Methods: The universe of this descriptive study consists of university students studying nursing in our country. The study was completed with 310 nursing students who met the inclusion criteria. The data of the study were collected via Google form using the "Descriptive Characteristics Form" prepared by the researcher, "Childhood Mental Trauma Scale (CTQ)" and "Cyber Bullying Scale and Cyber Victimization Scale". Percentage, mean, standard deviation, Kruskal Wallis, Mann Whitney-U, and regression analysis were used to evaluate the data.

Results: It was found that the participants' mean childhood mental trauma score was 34.83 ± 9.69 , the mean cyberbullying score was 103.77 ± 10.00 , and the mean cyber victimization score was 101.90 ± 11.61 . It was determined that the participants' childhood psychological trauma, cyberbullying, and cyber victimization were related to parameters such as gender, parental attitude, and playing games on the Internet. It was determined that the independent variables of childhood psychological trauma and cyber victimization explained 58% of the total variance of the dependent variable of cyberbullying. It was determined that the independent variables of childhood psychological trauma and cyberbullying explained 61% of the total variance of the dependent variable of cyber victimization.

Conclusion: It has been determined that cyber victimization has a positive effect on cyberbullying, while childhood mental trauma has no significant impact on cyberbullying. It suggests the possibility that victims are also bullies. For this, it is recommended to evaluate cyberbullying and cyber victimization situations together.

Keywords: Childhood traumas, Cyberbullying, Cyber victims

MAKALE BİLGİLERİ

Makale Geçmişi:

Geliş Tarihi: 24.12.2024

Kabul Tarihi: 27.03.2025

Yayın Tarihi: 14.04.2025

Atıf Bilgisi:

Yıldırım, M., ve Arıcıoğlu Sülün, A. (2025). Hemşirelik öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile siber zorbalık ve siber mağduriyetleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Artuklu Health*, 11, 18-27. <https://doi.org/10.58252/artukluhealth.1606951>

ÖZET

Giriş: Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile siber zorbalık ve siber mağduriyet durumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı türde yapılan bu çalışmanın evrenini, ülkemizde hemşirelik okuyan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma, dahil edilme kriterlerine uygun olan 310 hemşirelik öğrencisi ile tamamlanmıştır. Çalışmanın verileri "Tanıtıcı Özellikler Formu", "Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği", "Siber Zorbalık Ölçeği ve Siber Mağduriyet Ölçeği" araçları kullanılarak Google form aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; yüzde, ortalama, standart sapma, Kruskal Wallis, Mann Whitney-U ve regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travma puan ortalamalarının $34,83 \pm 9,69$, siber zorbalık puan ortalamalarının $103,77 \pm 10,00$, siber mağduriyet puan ortalamalarının ise $101,90 \pm 11,61$ olduğu görülmüştür. Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travma, siber zorbalık ve siber mağduriyet durumlarının cinsiyet, ebeveyn tutumu, internette oyun oynama gibi parametreler ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Çocukluk çağı ruhsal travması ve siber mağduriyet bağımsız değişkenlerinin, siber zorbalık bağımlı değişkeninin toplam varyansının %58'ini açıkladığı tespit edilmiştir. Çocukluk çağı ruhsal travması ve siber zorbalık bağımsız değişkenlerinin, siber mağduriyet bağımlı değişkeninin toplam varyansının %61'ini açıkladığı belirlenmiştir.

Sonuç: Siber mağduriyetin, siber zorbalık üzerinde pozitif yönde etkisinin olduğu ve çocukluk çağı ruhsal travmasının ise siber zorbalık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Mağdur olan bireylerin aynı zamanda zorba olduğu ihtimalini düşündürmektedir. Bu sebeple siber zorba ve siber mağduriyet durumlarının birlikte değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı travması, Siber zorbalık, Siber mağduriyet

1. Giriş

Güçlü olan kişi tarafından zayıf olan kişiye zarar vermek amacı ile kasıtlı olarak yapılan, fiziksel, psikolojik ve sosyal boyutları olan davranışlar zorbalık olarak tanımlanmaktadır (Yetim, 2015). Günümüzde teknolojik gelişmelerin gelişmesiyle birlikte günlük yaşamda karşılaşılan suçlar sanal ortamlara taşınmıştır (Canbaz ve Yalçın, 2022). Bunun en önemli örneklerinden biri, siber zorbalıktır. Küresel bir sorun haline gelen siber zorbalık; bir kişi veya grup tarafından bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak başkalarını tehdit etmek amacını içeren, tekrarlayıcı, kötü niyetli ve saldırgan davranışlardır (Bae, 2021; Çetin ve ark., 2011; Geng ve ark., 2022; Türk ve ark., 2021). Tanımından da anlaşıldığı üzere zorbalık; içinde zorba ve mağduru barındıran bir kavramdır. Bu nedenle her ikisinin de birlikte incelenmesi daha doğru olmaktadır. Siber mağduriyet ise bir kişi veya grubun bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla zararlı davranışlara maruz kalması olarak tanımlanmaktadır (Arıcak ve ark., 2012). Siber zorbalık ve mağduriyetin; kötü akademik başarı (Çimke ve Cerit, 2021), depresif semptomlar, daha kötü sağlıklı yaşam tarzı, daha kötü uyku kalitesi (Li ve ark., 2023) gibi durumlar ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Kişilerin böyle olumsuz durumları deneyimlemelerini önlemek için siber zorbalık ve siber mağduriyetin oluşması ile ilişkili faktörlerin belirlenip gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Kişilerin yetiştirilme tarzı, ebeveynlerinin birlikte yaşama durumları (Çimke ve Cerit, 2021), çocuklukta kötü muameleye maruz kalma durumları (Geng ve ark., 2022) ve çocuklukta yaşanan travmalar (Akarsu ve ark., 2022) gibi geçmiş deneyimleri ile siber mağduriyet ve siber zorbalık durumları arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Bunların yanı sıra çocukluk çağında yaşanan travmatik durumların yetişkinlik dönemindeki suç davranışları üzerinde de etkili olduğu bilinmektedir (Jones ve ark., 2022).

Bu çalışmada, hemşirelik okuyan öğrenciler ele alınmıştır. Çünkü hemşirelik öğrencilerinden beklenen önemli davranışlardan biri de kendi haklarının yanı sıra hasta haklarını savunmalarıdır (Özdelikara ve ark., 2024). Bu nedenle hızlı teknolojik gelişmeler nedeni ile hayatımızın her alanına girmiş olan teknolojik aletler ve internetin kullanılması sonucu ortaya çıkan siber zorbalık ve siber mağduriyet gibi durumların özellikle hemşirelik grubu öğrencilerinde incelenmesi önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü zorba ya da mağdur olan bir hemşirelik öğrencisi; kendi ve hasta haklarını savunmak konusunda yeterli hissetmeyebilir. Aynı zamanda çalışmamızda; çocukluk çağı travmasının mağduriyetinin, negatif yönlü etkilediği tespit

edilmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin daha eğitim aşamasında siber zorbalık, siber mağduriyet ya da çocukluk çağı travması gibi faktörler açısından değerlendirilip tespit edilmesi önerilmektedir. Öğrencilik aşamasında; eğitim gibi hemşirelik girişimleri ile bu sorunlar çözülmeye çalışılabilir ve/veya öğrencilerin farkındalıkları artırılabilir. Dolayısıyla bu çalışma; hemşirelik öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile siber zorbalık ve siber mağduriyetleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Türü

Bu çalışma; hemşirelik öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile siber zorbalık ve siber mağduriyetleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla tanımlayıcı tipte bir çalışma olarak gerçekleştirilmiştir.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın verileri, 15.03.2022-15.01.2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışmanın evrenini, ülkemizde yer alan üniversitelerin hemşirelik öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme; evreni bilinmeyen örneklem hesabı formülüne göre %90 güven aralığı ve %5 hata payıyla en az 271 olarak hesaplanmıştır. Çalışma 310 hemşirelik öğrencisinin katılımı ile tamamlanmıştır. Dahil edilme kriterleri; hemşirelik öğrencisi olmak, çalışmaya katılmayı kabul etmektir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan “Tanıtıcı Özellikler Formu”, “Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği” ve “Siber Mağduriyet ve Zorbalık Ölçeği” kullanılarak Google form aracılığı ile toplanmıştır. Hazırlanan Google form hemşirelik öğrencilerinin WhatsApp gruplarında paylaşılarak öğrencilerin katılımı sağlanmıştır.

Tanıtıcı Özellikler Formu: Katılımcıların sosyodemografik özelliklerini içeren 12 sorudan oluşmaktadır.

Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği (CTQ): 1994 yılında Bernstein ve arkadaşları tarafından çocukluk çağı istismar ve ihmal yaşantılarını geriye dönük değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması ise 2012 yılında Şar ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Toplam 28 maddeden oluşan 5’li likert tarzındaki ölçeğin 5 alt boyutu (cinsel, fiziksel, emosyonel (duygusal) istismar ve emosyonel, fiziksel ihmal) bulunmaktadır. Ölçekten alınan toplam puanların yüksek olması, çocukluk çağı ruhsal travmalarının göstergesidir. Olumlu

ifadelerden oluşan maddelerden elde edilen puanlar ters çevrilerek ölçek puanı hesaplanmaktadır. Ölçeğin geçerlilik güvenirlik çalışmasında Cronbach alfa değeri, 0,93 olarak hesaplanmıştır (Şar ve ark., 2012). Bu çalışmada, Cronbach alfa değeri 0,78 bulunmuştur.

Siber Mağduriyet (SM) ve Zorbalık (SZ) Ölçeği: 2011 yılında Çetin ve arkadaşları tarafından siber zorbalık ve siber mağduriyet davranışlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek; siber zorbalık yapma ve siber zorbalığa uğrama durumlarını belirleyen ve her biri beşli likert tipte ve 22 madde olan iki paralel formdan oluşmaktadır. Siber mağduriyet formundan alınan puan arttıkça; siber zorbalığa maruz kalma, siber zorbalık formundan alınan puan arttıkça da siber zorbalık yapma durumları artmaktadır (Çetin ve ark., 2011). Ölçek geliştirme çalışmasında; siber mağduriyet ve siber zorbalık için Cronbach alfa değeri her biri için ayrı olarak 0,89 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada hem siber zorbalık hem de siber mağduriyet için Cronbach alfa değeri 0,96 bulunmuştur.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde yüzde, ortalama, standart sapma, Kruskal Wallis, Mann Whitney-U ve regresyon analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi, $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

2.5. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce, bir üniversitenin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu) gerekli etik kurul izni (Tarih: 08.03.2022, Karar Sayısı: 2022/3223) alınmıştır. Online olarak oluşturulan formda, katılımcılardan gönüllü onam alınmıştır.

3. Bulgular

Çalışmaya katılan öğrencilerin sosyodemografik özellikleri incelendiğinde; büyük çoğunluğunun cinsiyetinin kadın, gelir durumunun gıdere eşit olduğu, çekirdek ailede büyüdüğü, üç ya da daha fazla kardeşe sahip olduğu, güven verici bir ailede büyüdüğü ve çocukluklarında anne ve babalarının birlikte yaşadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Katılımcıların internet kullanma özellikleri incelendiğinde; büyük çoğunluğunun internette sosyal paylaşım sitelerinde sohbet etmek (Chat yapmak), film ve dizi izlemek, araştırma ve ödev yapmak, alışveriş yapmak, müzik dinlemek ve haber edinmek gibi amaçlarla kullandığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra

katılımcıların büyük çoğunluğunun interneti günlük 3 saatten az kullandığı, cep telefonu ile internete bağlandığı ve internetteyken en fazla Instagram ve Twitter uygulamalarında zaman geçirdikleri belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Sosyodemografik Özellikler

Sosyodemografik Özellikler		n	%
Yaş (Ort±SS)		21.03±2.17	
Cinsiyet	Kadın	238	76.8
	Erkek	72	23.2
Gelir Durumu	Gelir gıderden az	115	37.1
	Gelir gıdere eşit	170	54.8
	Gelir gıderden fazla	25	8.1
İçinde Büyüdüğü Aile Tipi	Çekirdek aile	227	73.2
	Geniş aile	83	26.8
Kardeş sayısı (kendi dahil)	1-2 kardeş	65	21.0
	Üç ya da daha fazla	245	79.0
Çocukluğunuzda ailenizin size karşı tutumu	Baskıcı otoriter	57	18.4
	Aşırı hoşgörölü	31	10.0
	Aşırı koruyucu	75	24.2
	Güven verici	147	47.4
Çocukluğunuzda anne-babanızın birlikte yaşama durumu	Birlikte yaşıyorlardı	294	94.8
	Ayrı yaşıyorlardı	4	1.3
	Anne ya da babanın herhangi biri hayatta değildi	12	3.9
Toplam		310	100

n=Sayı, %=Yüzde

Tablo 2. İnternet Kullanma Özellikleri

İnternet Kullanma Özellikleri		n	%
İnterneti Kullanma Amacı			
İnternette oyun oynamak	Evet	120	38.7
	Hayır	190	61.3
Sosyal paylaşım sitelerinde sohbet etmek (Chat yapmak)	Evet	205	66.1
	Hayır	105	33.9
Film ve dizi izlemek	Evet	261	84.2
	Hayır	49	15.8
Araştırma ve ödev yapmak	Evet	269	86.8
	Hayır	41	13.2
Alışveriş Yapmak	Evet	230	74.2
	Hayır	80	25.8
Müzik Dinlemek	Evet	259	83.5
	Hayır	51	16.5
E-mail alıp göndermek	Evet	139	44.8
	Hayır	171	55.2
Haber Edinmek	Evet	247	79.7
	Hayır	63	20.3
Günlük internet kullanım süresi	3 saatten az	112	36.2
	3-4 saat arası	90	29.0
	4saat ve üzeri	108	34.8
İnternete bağlanırken en çok kullanılan araç	Cep Telefonu	303	97.7
	Bilgisayar	7	2.3
İnternette en fazla zaman harcanan uygulama	Instagram, Twitter	177	57.1
	WhatsApp	133	42.9
Toplam		310	100

n=Sayı, %=Yüzde

Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travma puan ortalamalarının 34.83 ± 9.69 , siber zorbalık puan ortalamalarının 103.77 ± 10.00 , siber mağduriyet puan ortalamalarının ise 101.90 ± 11.61 olduğu bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, Siber Mağduriyet ve Zorbalık Ölçek Puan Ortalamaları

Ölçekler	X±SS	Ortanca (Min- Maks)
CTQ	34.83±9.69	32 (25-96)
SZ	103.77±10.00	108 (48-110)
SM	101.90±11.61	108 (42-110)

X=Ortalama, SS=Standart Sapma, Min=Minimum, Maks=Maksimum, CTQ=Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, SM=Siber Mağduriyet, SZ=Siber Zorbalık

Tablo 4’de katılımcıların sosyodemografik ve internet kullanma özellikleri ile çocukluk çağı ruhsal travma, siber zorbalık ve siber mağduriyet durumları karşılaştırılmıştır. Katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travma durumları ile cinsiyetleri, çocukluklarında ailelerinin tutumları ve internette oyun oynama durumları arasında anlamlı bir fark olduğu ve cinsiyeti erkek, ebeveyn tutumları baskıcı otoriter olanların ve internette oyun oynamayanların CTQ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p < 0.005$). İstatistiksel olarak anlamlı olmasa da geniş ailede büyüyen, üç ya

da daha fazla kardeşi olan ve günlük 4 saat ve üzeri internet kullananların çocukluk çağı ruhsal travma puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin siber zorbalık durumları ile cinsiyetleri, çocukluklarında ailelerinin tutumları, internette oyun oynama durumları, günlük internet kullanma süreleri ve internette en fazla zaman harcadıkları uygulama arasında anlamlı bir fark olduğu ve cinsiyeti kadın, ebeveyn tutumları aşırı hoşgörülü olan, internette oyun oynamayan, günlük üç saatten az internet kullanan ve daha çok WhatsApp’ta zaman geçirenlerin siber zorbalık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.005$) (Tablo 4).

Katılımcıların siber mağduriyet durumları ile cinsiyetleri, çocukluklarında ailelerinin tutumları, internette oyun oynama durumları, günlük internet kullanma süreleri ve internette en fazla zaman harcadıkları uygulama arasında anlamlı bir fark olduğu ve cinsiyeti kadın, ebeveyn tutumları aşırı hoşgörülü olan, internette oyun oynamayan, günlük üç saatten az internet kullanan ve daha çok WhatsApp’ta zaman geçirenlerin siber zorbalık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p < 0.005$) (Tablo 4).

Tablo 4. Sosyodemografik ve İnternet Kullanma Özellikleri ile Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, Siber Mağduriyet ve Zorbalık Ölçekleri

		n	CTQ		SZ		SM	
			X±SS	Test	X±SS	Test	X±SS	Test
Cinsiyet	Kadın	238	34.53±10.13	U=7131.500	105.21±8.01	U=6361.000	102.89±10.58	U=6881.000
	Erkek	72	35.80±8.08	p=0.031	99.01±14.01	p=0.001	98.65±14.11	p=0.010
Gelir durumu	Gelir giderden az	115	35.23±8.78	KW=5.620 p=0.060	102.80±10.60	KW=4.977 p=0.083	100.33±12.00	KW=5.011 p=0.082
	Gelir gidere eşit	170	35.01±10.51		104.27±10.02		102.59±11.72	
	Gelir giderden fazla	25	31.76±7.39		104.84±7.34		104.44±7.87	
İçinde Büyüdüğü Aile Tipi	Çekirdek aile	227	34.55±9.92	U=8440.500	104.20±9.16	U=8904.000	102.07±11.13	U=9238.000
	Geniş aile	83	35.59±9.05	p=0.160	102.59±12.16	p=0.450	101.45±12.88	p=0.790
Kardeş sayısı (kendi dahil)	1-2 kardeş	65	34.09±9.50	U=7221.500	104.23±10.81	U=7156.000	100.75±14.76	U=7926.500
	Üç ya da daha fazla	245	35.02±9.75	p=0.248	103.65±9.87	p=0.200	102.21±10.63	p=0.954
Çocukluğunuzda ailenizin size karşı tutumu	Baskıcı otoriter	57	43.36±14.03	KW=55.874 p=0.000	101.75±10.94	KW=9.067 p=0.028	99.10±12.59	KW=11.956 p=0.008
	Aşırı hoşgörülü	31	32.93±7.99		105.96±6.50		106.03±6.23	
	Aşırı koruyucu	75	35.30±7.11		103.65±10.98		101.04±12.77	
	Güven verici	147	31.68±6.73		104.15±9.78		102.56±11.24	
İnterneti kullanma amacı	İnternette oyun oynamak	120	33.62±9.21	U=9774.500	103.15±8.96	U=9663.000	100.98±10.99	U=9629.000
	Hayır	190	35.59±9.94	p=0.034	104.16±10.70	p=0.021	102.48±11.98	p=0.019
Günlük internet kullanım süresi	3 saatten az	112	33.95±7.48	F=0.919 p=0.432	105.40±8.11	KW=10.006 p=0.007	103.58±10.49	KW=8.488 p=0.014
	3-4 saat arası	90	34.95±10.54		102.96±11.15		101.65±11.25	
	4saat ve üzeri	108	35.63±10.93		102.75±10.78		100.37±12.82	
İnternette en fazla zaman harcanan uygulama	Instagram, Twitter	177	35.16±10.32	U=11453.500	103.02±10.96	U=9993.000	100.96±11.95	U=9562.500
	WhatsApp	133	34.39±8.81	p=0.684	104.77±8.65	p=0.020	103.15±11.06	p=0.004

n=Sayı, X=Ortalama, SS=Standart Sapma, KW=Kruskal Wallis testi, U: Mann-Whitney U, CTQ: Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, SM: Siber Mağduriyet, SZ: Siber Zorbalık

Tablo 5’te çocukluk çağı ruhsal travmasının ve siber mağduriyetin siber zorbalık üzerine etkisini belirlemek amacıyla siber zorbalığın

bağımlı, çocukluk çağı ruhsal travması ve siber mağduriyetin ise bağımsız değişken olarak belirlendiği regresyon modeli kurulmuş

ve test edilmiştir. Kurulan model yapılan regresyon analizi sonucu anlamlı bulunmuştur ($F=209.671$, $p\leq 0.000$). Çocukluk çağı ruhsal travması ve siber mağduriyet bağımsız değişkenleri, siber zorbalık bağımlı değişkeninin toplam varyansının %58'ini açıklamaktadır ($R^2=0.577$). Modelde bulunan parametrelerin anlamlılık düzeyleri

incelendiğinde; siber mağduriyetin siber zorbalık üzerinde pozitif yönde önemli düzeyde etkisinin olduğu tespit edilirken ($p\leq 0.000$), çocukluk çağı ruhsal travmasının siber zorbalık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ($p=0.876$) belirlenmiştir.

Tablo 5. Çocukluk Çağı Ruhsal Travması ve Siber Mağduriyetin Siber Zorbalık Üzerine Etkisi

	B	SE	β	t	p	R	R ²
Sabit	36.278	4.371	-	8.299	$p\leq 0.000$		
CTQ	0.007	0.042	0.006	0.156	$p=0.876$	R=0.759	R ² =0.577
SM Toplam	0.660	0.035	0.762	0.762	$p\leq 0.000$		

SE=6.569, F=209.671, $p\leq 0.000$

CTQ=Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, SM=Siber Mağduriyet, B=Regresyon Katsayısı, SE=Standart Hata, β =Standardize Edilmiş Regresyon Katsayısı, R=Korelasyon Katsayısı, R²=Belirleme Katsayısı

Tablo 6'da çocukluk çağı ruhsal travmasının ve siber zorbalığın siber mağduriyet üzerine etkisini belirlemek amacıyla siber mağduriyetin bağımlı, çocukluk çağı ruhsal travması ve siber zorbalığın ise bağımsız değişken olarak belirlendiği regresyon modeli kurulmuş ve test edilmiştir. Kurulan model yapılan regresyon analizi sonucu anlamlı bulunmuştur ($F=238.571$, $p\leq 0.000$). Çocukluk çağı ruhsal travması ve siber zorbalık bağımsız değişkenleri, siber mağduriyet bağımlı değişkeninin

toplam varyansının %61'ini açıklamaktadır ($R^2=0.608$). Modelde bulunan parametrelerin anlamlılık düzeyleri incelendiğinde; çocukluk çağı ruhsal travması ve siber zorbalığın siber mağduriyet üzerinde anlamlı düzeyde etkisinin olduğu belirlenmiştir ($p\leq 0.000$). Çocukluk çağı ruhsal travmasının siber mağduriyeti negatif yönlü etkilediği, siber zorbalığın ise siber mağduriyeti pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Çocukluk Çağı Ruhsal Travması ve Siber Zorbalığın Siber Mağduriyet Üzerine Etkisi

	B	SE	β	t	p	R	R ²
Sabit	25.354	5.169	-	4.905	$p\leq 0.000$		
CTQ	-0.224	0.045	-0.187	-5.005	$p\leq 0.000$	R=0.780	R ² =0.608
SZ Toplam	0.813	0.043	0.704	18.853	$p\leq 0.000$		

CTQ=Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, SM=Siber Mağduriyet, B=Regresyon Katsayısı, SE=Standart Hata, β =Standardize Edilmiş Regresyon Katsayısı, R=Korelasyon Katsayısı, R²=Belirleme Katsayısı

4. Tartışma

Hemşirelik öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile siber zorbalık ve siber mağduriyetlerini incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travma puan ortalamaları 34.83 ± 9.69 olarak hesaplanmıştır. Çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinden 25 ila 125 arasında puan alınabilmektedir (Şar ve ark., 2012). Bu bilgi doğrultusunda çalışmamıza katılan öğrencilerin çocukluk çağı ruhsal travmalarının düşük düzeyde olduğu söylenebilmektedir. Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı ruhsal travmalarının incelendiği çalışmalarda da bizim bulgularımıza benzer olarak öğrencilerin puan ortalamaları 32.11 ± 5.93 ila 41.14 ± 15.98 arasında bulunmuştur (Akarsu ve ark., 2022; Arabaci ve ark., 2021; İnan Budak ve ark., 2022; Xie ve ark., 2021). Bu çalışmada katılımcıların siber zorbalık puan ortalamaları 103.77 ± 10.00 , siber mağduriyet puan ortalamaları ise 101.90 ± 11.61 olarak

hesaplanmıştır. Siber Zorbalık ve siber mağduriyet ölçeklerinden alınabilecek puan minimum 22 maksimum 110'dur (Çetin ve ark., 2011). Ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puanlar göz önünde bulundurulduğunda çalışmamıza katılan öğrencilerin hem siber zorbalık hem de siber mağduriyet oranlarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Bireyin çocukluğunda maruz kaldığı olumsuz deneyimler olarak tanımlanabilen çocukluk çağı travmasının cinsel, fiziksel, duygusal istismar ve emosyonel ve fiziksel ihmali boyutları bulunmaktadır (Şar ve ark., 2012). Çocukluk çağı ruhsal travmanın yetişkinlik döneminde duygu düzenleme güçlüğü, travma sonrası stres bozukluğu (Doba ve ark., 2022), ruhsal bozukluklar (Aas ve ark., 2023) gibi sorunlar ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Bu nedenle çocukluk çağı ruhsal travmasının ilişkili olduğu faktörlerin belirlenip erken müdahalelerin yapılması

önemlidir. Çalışmamızda katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travma durumları ile cinsiyetleri, çocukluklarında ailelerinin tutumları ve internette oyun oynama durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve cinsiyeti erkek, ebeveyn tutumları baskıcı otoriter olanların ve internette oyun oynamayanların CTQ puan ortalamalarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Literatür incelendiğinde çocukluk çağı ruhsal travması ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkili olduğu ve erkeklerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalara rastlanılmıştır (Akarsu ve ark., 2022; Ölmez ve ark., 2022; Türk ve ark., 2021). Yüksel ve Gökçeşlan Çifci yetişkin hükümlüler ile yaptıkları çalışmalarında cinsiyet ile çocukluk çağı ruhsal travması arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirlemişlerdir (Yüksel ve Gökçeşlan Çifci, 2017). Çalışmamızda erkeklerin çocukluk çağı ruhsal travmalarının daha yüksek olmasının toplumsal cinsiyet algısı ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de ekonomik faaliyetlerde çalışan çocukların büyük çoğunluğunun erkek olduğu belirtilmektedir (Çöpoğlu, 2018). Özellikle eve para getirme gibi sorumlulukların erken dönemde erkek çocuklara yüklenmesinin çocukluk çağı ruhsal travma yaşamalarına neden olabileceği düşünülmektedir. Cinsiyetin yanı sıra çalışmamızda olduğu gibi otoriter ve tutarsız davranışları olan ebeveyne sahip kişilerin çocukluk çağı ruhsal travma puan ortalamalarının yüksek olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Akarsu ve ark., 2022). Literatürde çalışmamızın aksine interneti oyun oynamak için kullanan bireylerin çocukluk çağı ruhsal travma puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Akarsu ve ark., 2022).

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler sonucu geleneksel zorbalığın ve akran zorbalığının yerini siber zorbalık almıştır. Karmaşık bir kavram olan siber zorbalığın can sıkıntısı, intikam alma gibi nedenlerle yapıldığı ve kendini iyi hissetme, keyifli zaman geçirme gibi istekler nedeni ile devam ettirildiği belirtilmektedir (Yaman ve Peker, 2012). Çalışmamızda küresel bir sorun haline gelen siber zorbalığın katılımcıların cinsiyetleri, çocukluklarında ailelerinin tutumları, internette oyun oynama durumları, günlük internet kullanma süreleri ve internette en fazla zaman harcadıkları uygulama arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve cinsiyeti kadın, ebeveyn tutumları aşırı hoşgörülü olan, internette oyun oynamayan, günlük üç saatten az internet kullanan ve daha çok WhatsApp’ta zaman geçirenlerin siber zorbalık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde çalışma bulgularımızın aksine cinsiyeti erkek olan (Abudusufuer ve ark., 2022; Akarsu ve ark., 2022; Dalmaç Polat ve Bayraktar, 2016; Feyzioğlu ve ark., 2020; Türk ve ark., 2021),

interneti oyun oynamak amacı ile kullanan (Akarsu ve ark., 2022; Dalmaç Polat ve Bayraktar, 2016), günde üç ya da beş saatten fazla internet kullanan (Abudusufuer ve ark., 2022; Dalmaç Polat ve Bayraktar, 2016), ebeveyn tutumu otoriter ve ilgisiz olan (Akarsu ve ark., 2022) bireylerin siber zorbalık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışma bulgularımız, literatürdeki bazı çalışma bulguları ile farklılık göstermektedir. Siber zorbalıkla ilişkili faktörler kültürel, sosyoekonomik veya bireysel değişkenlerden etkilenebilmektedir. Bu nedenle çalışmalar arasındaki farklar, örneklem grubu, yöntem veya kullanılan ölçüm araçlarından kaynaklanıyor olabilir.

Zorbalığın olduğu her yerde mutlaka bir mağdur bulunmaktadır. Bazen kişi hem zorba hem de mağdur olabilmektedir. Bireylerin siber zorbalık ve siber mağduriyetlerini aynı anda incelediğimiz çalışmamızda katılımcıların siber mağduriyet durumları ile cinsiyetleri, çocukluklarında ailelerinin tutumları, internette oyun oynama durumları, günlük internet kullanma süreleri ve internette en fazla zaman harcadıkları uygulama arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve cinsiyeti kadın, ebeveyn tutumları aşırı hoşgörülü olan, internette oyun oynamayan, günlük üç saatten az internet kullanan ve daha çok WhatsApp’ta zaman geçirenlerin siber zorbalık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Korkmaz yaptığı çalışmasında bizim bulgularımıza benzer olarak cinsiyeti kadın olan bireylerin siber mağduriyet puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir (Korkmaz, 2016). Sosyolojik olarak değerlendirildiğinde kadınların daha fazla toplumsal baskıya maruz kaldıkları ve daha fazla şiddete uğradıkları bilinmektedir (Özer Öksüzöğlu, 2021). Kadının toplumdaki bu algısının kadını siber zorbalığa uğramaya açık hale getirdiği düşünülmektedir. Literatürde bulgularımızın aksine cinsiyeti erkek olan bireylerin siber mağduriyet puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirleyen çalışmalara da rastlanılmaktadır (Abudusufuer ve ark., 2022; Akarsu ve ark., 2022; Dalmaç Polat ve Bayraktar, 2016; Feyzioğlu ve ark., 2020; Türk ve ark., 2021). Akarsu ve arkadaşları çalışmamızın aksine ebeveyn tutumu otoriter, tutarsız olan, interneti oyun oynamak amacı ile kullanan bireylerin siber mağduriyet puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir (Akarsu ve ark., 2022). Dalmaç Polat ve Bayraktar ise çalışmalarında bireyin oyun oynama durumu ve internet kullanım süresi ile siber mağduriyet puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmişlerdir (Dalmaç Polat ve Bayraktar, 2016).

Çocukluk döneminde yaşanan travmatik olayların yetişkinlik döneminde görülen suç davranışları ile ilişkili olduğu

bilinmektedir (Jones ve ark., 2022). Sanal bir suç olarak tanımlanabilen siber zorbalığın temelinde çocukluk çağında yaşanan travmatik olayların yer alabileceği düşünülmektedir. Yapılan regresyon analizi sonucunda siber mağduriyetin siber zorbalık üzerinde pozitif yönde önemli düzeyde etkisinin olduğu tespit edilirken, çocukluk çağı ruhsal travmasının siber zorbalık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra çocukluk çağı ruhsal travması ve siber zorbalık bağımsız değişkenlerinin, siber mağduriyet bağımlı değişkeninin toplam varyansının %61'ini açıkladığı ve çocukluk çağı ruhsal travmasının siber mağduriyeti negatif yönlü etkilediği tespit edilmiştir. Akarsu ve arkadaşları sağlık alanında okuyan öğrenciler ile yaptıkları çalışmalarında çocukluk çağı ruhsal travması, siber zorbalık ve siber mağduriyet arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir (Akarsu ve ark., 2022).

Bu çalışmada elde edilen bulgular, hemşirelik öğrencilerinin çocukluk çağı ruhsal travma düzeylerinin düşük, ancak siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Hemşirelik, bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlığını koruma, iyileştirme ve rehabilite etme gibi önemli sorumluluklar içeren bir meslektir (Dağhan, 2017). Mesleğin gerektirdiği empati, iletişim becerileri ve psikolojik dayanıklılık göz önüne alındığında (Özdelikara ve ark., 2024), hemşirelik öğrencilerinde yüksek siber zorbalık ve mağduriyet oranlarının, mesleki yeterlilikleri ve ruh sağlığı üzerindeki olası etkileri değerlendirilmelidir.

Hemşirelik öğrencileri eğitim süreçlerinde yüksek akademik stres ve duygusal olarak zorlayıcı klinik deneyimlerle karşı karşıya kalabilmektedirler (Büyükbayram ve Aynık, 2020; Bektaş ve ark., 2020). Siber zorbalık ve mağduriyetin ek bir psikolojik yük oluşturabileceği söylenebilir. Bu durum, öğrencilerin mesleki kimlik gelişimini, hasta bakımındaki empati düzeylerini ve ekip içi iletişim becerilerini olumsuz etkileyebilir. Özellikle, kadın öğrencilerin siber zorbalık ve mağduriyete daha fazla maruz kalması, mesleğin büyük ölçüde kadınlardan oluştuğu düşünüldüğünde, ilerleyen süreçte mesleki tükenmişlik riskini artırabilir.

Bununla birlikte, çocukluk çağı ruhsal travmasının siber zorbalık üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmaması, ancak siber mağduriyeti negatif yönde etkilemesi, hemşirelik öğrencilerinin travmatik deneyimlere rağmen baş etme mekanizmalarını geliştirmiş olabileceğini düşündürmektedir. Travma sonrası dayanıklılığın hemşirelik mesleğinde önemli bir faktör olduğu belirtilmektedir (Mealer et al., 2012). Ancak, travmanın siber

mağduriyet üzerinde negatif yönde etkili olması, öğrencilerin duygusal düzenleme stratejilerinde eksiklikler yaşayabileceğini ve özellikle mağduriyet karşısında etkili başa çıkma yolları geliştirmekte zorlanabileceklerini düşündürmektedir.

4.1. Sınırlılıklar

Çalışmanın sadece hemşirelik bölümü okuyan öğrenciler ile yapılmış olması çalışmanın önemli bir sınırlılığıdır. Siber zorbalık ve siber mağduriyetin temelinde birçok durum yer alabilirken sadece çocukluk çağı travması ile ilişkisinin incelenmesi de çalışmanın bir sınırlılığıdır. Bir diğer sınırlılık ise çalışma verilerinin Google form aracılığı ile toplanmış olmasıdır.

5. Sonuç

Bu çalışmada; cinsiyet, ebeveyn tutumu, interneti oyun oynamak amacı ile kullanma değişkenleri ile katılımcıların çocukluk çağı ruhsal travma, siber zorbalık ve siber mağduriyet durumları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Günlük internet kullanım süresi 3 saatten az olan ve internette en fazla zamanı WhatsApp uygulamasında geçiren öğrencilerin siber zorbalık ve siber mağduriyet puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca siber mağduriyetin siber zorbalık üzerinde pozitif yönde etkisinin olduğu, çocukluk çağı ruhsal travmasının ise siber zorbalık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ve çocukluk çağı ruhsal travmasının siber mağduriyeti negatif yönlü etkilediği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra çocukluk çağı ruhsal travması ve siber zorbalık bağımsız değişkenlerinin, siber mağduriyet bağımlı değişkeninin toplam varyansının %61'ini açıkladığı ve belirlenmiştir.

Article Information / Makale Bilgileri

Evaluation: Two External Reviewers / Double Blind

Değerlendirme: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

Ethical Consideration: In order to conduct the research, ethics committee permission was obtained from the Inonu University Scientific Research and Publication Ethics Committee (Health Sciences Non-Interventional Clinical Research Ethics Committee) (Decision Number: 2022/3223, Approval date: 08.03.2022).

It is declared that scientific and ethical principles were complied with during the preparation of this study and all the studies used in this study were cited in the bibliography.

Etik Beyan: Araştırmanın yapılabilmesi için İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu) (Karar

Sayısı: 2022/3223, Onay tarihi: 08.03.2022) etik kurul izni alınmıştır.

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Similarity Screening: Done – iThenticate and intihal.net

Benzerlik Taraması: Yapıldı – iThenticate ve intihal.net

Ethical Statement / Etik Bildirim: health@artuklu.edu.tr

Authorship Contribution/ Yazar Katkıları:

Araştırmanın Tasarımı (CRediT 1)	MY (60%) - AAS (40%)
Veri Toplanması (CRediT 2)	MY (40%) - AAS (60%)
Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama (CRediT 3-4-6-11)	MY (80%) - AAS (20%)
Makalenin Yazımı (CRediT 12-13)	MY (80%) - AAS (20%)
Metnin Geliştirilmesi ve Tashihi (CRediT 14)	MY (80%) - AAS (20%)
Research Design (CRediT 1)	MY (60%) - AAS (40%)
Data Collection (CRediT 2)	MY (40%) - AAS (60%)
Research - Data Analysis - Verification (CRediT 3-4-6-11)	MY (80%) - AAS (20%)
Writing the Article (CRediT 12-13)	MY (80%) - AAS (20%)
Development and Revision of the Text (CRediT 14)	MY (80%) - AAS (20%)

Conflict of Interest: No conflict of interest declared.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Financing: No external funding was used to support this research.

Finansman: Bu çalışma için herhangi bir bütçe desteği yoktur.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Acknowledgments: We would like to thank all participants who supported our study by participating.

Teşekkür: Çalışmamıza katılarak destek olan bütün katılımcılara teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Aas, M., Ueland, T., Lagerberg, T. V., Melle, I., Aminoff, S.R., Hoegh, M.C., Lundberg, S.H., Laskemoen, J.F., Steen, N.E. and Andreassen, O.A. (2023). Retrospectively assessed childhood trauma experiences are associated with illness severity in mental disorders adjusted for symptom state. *Psychiatry Research*, 320, 115045. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2022.115045>
- Abudusufuer, K., Yıldırım, O. ve Kumcağız, H. (2022). Siber zorbalık ve siber mağduriyet ile psikopatolojik semptomlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Selçuk*

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 48, 278–288. <https://doi.org/10.52642/susbed.1108775>

Akarsu, Ö., Budak, M.İ. and Okanlı, A. (2022). The relationship of childhood trauma with cyberbullying and cyber victimization among university students. *Archives of Psychiatric Nursing*, 41, 181–187. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2022.06.004>

Arabacı, L.B., Buyukbayram Arslan, A., Dagli, D.A. and Tas, G. (2021). The relationship between university students' childhood traumas and their body image coping strategies as well as eating attitudes. *Archives of Psychiatric Nursing*, 35(1), 66–72. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2020.09.017>

Aricak, O.T., Kinay, H. ve Tanrikulu, T. (2012). Siber Zorbalık Ölçeği'nin ilk psikometrik bulguları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 101–114.

Bae, S.M. (2021). The relationship between exposure to risky online content, cyber victimization, perception of cyberbullying, and cyberbullying offending in Korean adolescents. *Children and Youth Services Review*, 123, 105946. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.105946>

Bektaş, İ., Ayar, D., ve Akdeniz Kudubeş, A. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin eğitim streslerinin klinik karar vermede özgüven ve anksiyetelerine etkisi. *Journal of Academic Research in Nursing (JAREN)*, 6(2), 280-286. <https://doi.org/10.5222/jaren.2020.39200>

Büyükbayram, Z., ve Ayık, D.B. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitimi ile ilgili stres düzeylerinin belirlenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4(2), 90-99. <https://doi.org/10.46237/amusbfd.562097>

Canbaz, B. ve Yalçın, N. (2022). Siber zorbalığı önleme ve mücadele faaliyetlerinin incelenmesi. In II. Uluslararası Multidisipliner Dijital Yaşam Kongresi, 20-22 Mayıs 2022, Gazi Üniversitesi/Ankara.

Çetin, B., Yaman, E. and Peker, A. (2011). Cyber victim and bullying scale: A study of validity and reliability. *Computers and Education*, 57(4), 2261–2271. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2011.06.014>

Çimke, S. and Cerit, E. (2021). Social media addiction, cyberbullying and cyber victimization of university students. *Archives of Psychiatric Nursing*, 35(5), 499–503. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2021.07.004>

Çöpöğlu, M. (2018). Türkiye'de çocuk işçiliği. *İğdir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 357–398.

Dağhan, Ş. (2017). “Halk Sağlığı Hemşireliği Felsefesiyle Hemşire Olmak” Anlamı Nedir? *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(2), 107-112.

Dalmaç Polat, Z. ve Bayraktar, S. (2016). Ergenlerde siber zorbalık ve siber mağduriyet ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 6(1), 115–132. <https://doi.org/10.13114/mjh.2016119293>

Doba, K., Saloppé, X., Choukri, F. and Nandrino, J.L. (2022). Childhood trauma and posttraumatic stress symptoms in adolescents and young adults: The mediating role of mentalizing and emotion regulation strategies. *Child Abuse and Neglect*, 132, 105815. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105815>

Feyzioğlu, A., Göktas, S.Ş. ve Söğütü, L. (2020). Erken dönem ruhsal travma, siber zorbalık ve aleksitimi ilişkisi. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 51(4), 192–199. <https://doi.org/10.16948/zktipb.818758>

Geng, J., Bao, L., Wang, H., Wang, J., Wei, X. and Lei, L. (2022). The relationship between childhood maltreatment and adolescents' cyberbullying victimization: The new phenomenon of a “cycle of victimization.” *Child Abuse and Neglect*, 134(September), 105888. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105888>

İnan Budak, M., Akarsu, Ö., Okanlı, A. ve Adıgüzel, V. (2022). Üniversite öğrencilerinde travmatik yaşantılar, agresyon ve internet bağımlılığı. *Bağımlılık Dergisi*, 23(4), 502–510. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1093550>

Jones, M.S., Shurtliff, T.M. and Gerlinger, J. (2022). Racial differences in the effects of early adverse childhood experiences on adolescent delinquency: The role of

- middle childhood mechanisms. *Journal of Criminal Justice*, 82, 101977. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2022.101977>
- Korkmaz, A. (2016). Siber zorbalık davranışları sergileme ve siber zorbalığa maruz kalma durumlarının karşılaştırılması. *TRT Akademi*, 1(2), 620–639. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trta/issue/23620/252055>
- Li, L., Jing, R., Jin, G. and Song, Y. (2023). Longitudinal associations between traditional and cyberbullying victimization and depressive symptoms among young Chinese: A mediation analysis. *Child Abuse and Neglect*, 140, 106141. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2023.106141>
- Mealer, M., Jones, J., Newman, J., McFann, K.K., Rothbaum, B., and Moss, M. (2012). The presence of resilience is associated with a healthier psychological profile in intensive care unit (ICU) nurses: results of a national survey. *International journal of nursing studies*, 49(3), 292-299. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2011.09.015>
- Ölmez, S.B., Sargedik, E. and Ataoğlu, A. (2022). The relationships between separation anxiety disorder, childhood traumas, and anxiety sensitivity in a sample of medical students. *Journal of Affective Disorders Reports*, 9, 100367. <https://doi.org/10.1016/j.jadr.2022.100367>
- Özdelikara, A., Soylu, B.M., Bolat, M., Fazlıoğlu, M. ve Demirkan, S. (2024). Hemşirelik öğrencilerinin siber zorbalık, siber mağduriyet ve empati eğilim ilişkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 14(2), 232-239. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1354087>
- Özer Öksüzöğlü, T. (2021). Kadınlara yönelik siber zorbalık durumları ve önlem çalışmaları. *European Journal of Educational & Social Sciences*, 6(1), 67–75.
- Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 32(4), 1054–1063. <https://doi.org/10.5336/medsci.2011-26947>
- Türk, B., Yayak, A. and Hamzaoglu, N. (2021). The effects of childhood trauma experiences and attachment styles on cyberbullying and victimization among university students. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology*, 3(4), 241–249. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.21.4.25>
- Xie, Z.M., Fang, Y., Mai, Y.L., Zhao, J. B., Zhang, X.Y. and Zhao, J.B. (2021). The role of alexithymia in childhood trauma and suicide risk: A multi-group comparison between left-behind experience students and no left-behind experience students. *Personality and Individual Differences*, 172, 110260. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110260>
- Yaman, E., ve Peker, A. (2012). Ergenlerin siber zorbalık ve siber mağduriyete ilişkin algıları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 819–833.
- Yetim, S. (2015). Siber zorbalık, Türkiye ve ABD karşılaştırması (ABD V. Drew dosyası). *TBB Dergisi*, 120, 325–384.
- Yüksel, M. ve Gökçearslan Çifci, E. (2017). Yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *TAAD*, 30, 57–86.